

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

C. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 11. V Ljubljani, 15. junija 1915. Letnik XXXII.

Obseg: Naznanilo kmetovalcem. — Soseba Razumnika konjereja. — Poziv. — Paša in krma po tujih gozdih. — Škropljenje trt. — Počrnenje vina. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — **Inserati.**

Kosci in žanjice za kmetovalce.

Deželni odbor kranjski je po posredovanju deželnega odbora goriškega dosegel, da se dajo goriški kosci in žanjice za letošnjo košnjo in žetev kranjskim kmetovalcem na razpolago, in sicer pod sledečimi pogoji:

Kosci dobe poleg stanovanja dnevno mezdo 4 kron, če se sami prehranijo. Če jih hrani delodajalec, dobe pa le 2 K 50 v dnevne mezde. Žanjice, ki se lahko uporabijo tudi za druga ženskam primerna poljska dela, dobe pri lastni prehrani 2 K 50 v na dan, če jih pa prehrani delodajalec, dobe pa le 1 K 50 v na dan. Vrhutega morajo delodajalci v vsakem slučaju prevzeti tudi stroške za pot iz Štajerskega v kraj dela kakortudi stroške vrnitve glede prevzetih delovskih moči. Če se bo zahtevalo zadostno število delovskih moči, bo deželni odbor priredil posebni železniški vlak za prevoz delavcev, da se znižajo potni stroški. Kmetovalci iz Kranjske, ki so voljni pod navedenimi pogoji prevzeti kosce in žanjice, naj to **čimprej** sporočijo deželnemu odboru, koliko koscev odnosno žanjic se zavežejo prevzeti.

Opomnja c. kr. kmetijske družbe kranjske. V gorenjem razglasu deželnega odbora označene dnevne plače so za dobre delavce v današnjih razmerah naravnost nizke, zato nujno zahtevamo od naših kmetovalcev, ki dobe primorske begunce na pomoč, da ubogim trpinom vsestransko ustrezajo, če se izkažejo pridni in vestni delavci. Naj se jim da dobro prenočišče, dovolj hrane, kakršne so vajeni (kajti malokje se bodo mogli sami prehranjevati) in primakne naj se jim tudi na plači, če prevzeto delo vestno in pridno vrše. Begunec, ki je moral zapustiti svoj dom, je največji revež, zato mu olajšamo njegovo bridko usodo in Bog zna, če koga od nas enaka ne zadene, zato se držimo načela: Danes meni jutri Tebi!

Vojne dajatve, poškodbe in drugo.

Vsled vojne z Italijo je prišla tudi naša dežela v najbližjo sosesčino bojne črte, vsled česar se bodo tudi od nas zahtevale žrtve in se bodo zgodile marsiktere poškodbe na naši imovini. Te žrtve doprinašati je naša sveta dolžnost, ker so za končno zmago neobhodno potrebne. Nepotrebne škode pa ni treba nikomur trpeti, zato c. kr. kmetijska družba kranjska kmetovalcem tole objavlja: Vsaka dajatev vojaštvu se mora od njega plačati. Če se takoj vzeta reč ne plača, zahtevati je vsaj potrdilo od častnika, da se je res vzela, drugače se pozneje težko dobi plačilo — Škodo, ki jo vojaštvo vsled svojih vojnih operacij in kar je ž njimi v zvezi mora napraviti, je takoj naznaniti bližnjemu vojaškemu poveljniku in je zahtevati, da se škoda ceni in plača, oziroma vsaj potrdi zaradi poznejše iztirjatve. — V slučaju sovražnega upada v kako našo pokrajino ostanite kmetovalci vsi na svojem mestu, t. j. na svojem domu,

razen, če vojaštvo odhod zahteva. Sedanja izkušnja v Galiciji kaže, da je še najbolje za one, ki so ostali pod lastno domačo streho.

Pomoč vojakov pri kmetijskih delih.

Blizu bojne črte in v etapnem prostoru (pri nas v okrajnih glavarstvih Postojna, Logatec, Kranj in Radovljica), kjer stoji veliko vojaških krdelov, ki še niso v boju, bodo vojaki v svojem prostem času od slučaja do slučaja gotovo radi pomagali kmetovalcem z delom in vprežno živino. Z lepo in primerno prošnjo pri poveljnikih posameznih krdel, se bo gotovo dobila taka vojaška pomoč, za katero naj vojaki dobe primerno odškodnino, ki jo določi poveljnik, ali ki se na primeren način dogovori. Zlasti naj se daje poleg denarja tudi prostovoljno priboljšek na hrani ali na čem drugim. Pomislite, da so taki vojaški pomočniki večinoma kmetovalci, ki so morali zapustiti svoj dom in zamenjati plug s puško in da so tudi naši ljudje na oddaljenih bojiščih nadvse hvaležni tistim, ki jim olajšajo težak boj za našo slavno in lepo domovino, za katero tvegajo tisto, na čemer človek najbolj visi, t. j. svoje življenje.

Sedanje maksimalne cene za žito

ostanejo v veljavi do 31. julija t. l. Vse nove pridelke, razen tistega, kar bo kmetovalec za prihodnje celo leto neobhodno doma potreboval, si bo prisvojila uradna vojna žitna družba in ker vse kaže, da bo letošnja letina izborna, zato je že sedaj gotovo, da bodo nove maksimalne cene, po katerih bo imenovana žitna družba pridelke pokupila, znatno nižje. Kdor ima še sedaj nepotrebno velikih zalog, naj jih pravočasno proda, če ne bo imel veliko izgubo in kdor bo svoje žito hitro omlatil in pred 31. julijem po stari ceni prodal, bo vsekako več zaslužil kakor tisti, ki bo s prodajo odlašal. Prihodnje leto ne bo pomanjkanja in bo pravočasno vse tako urejeno, da nihče ne bo mogel po oderuško špekulirati.

Dopusti vojakom za žetev in mlatev.

Enako kakor za pomladansko obdelovanje bodo dobivali vojaki, ki niso v bojni črti ali v etapnem prostoru, dopuste za žetev in mlatev, in sicer po načelih, ki so objavljeni v današnji številki „Kmetovalec“.

Načelne odredbe c. in kr. vojnega ministrstva in c. kr. domobranskega ministrstva glede žetvenih dopustov vojakom, ki niso v bojni črti ali v etapnih prostorih v svrhu ugotovitve žetve.

Za bojno črto se nahajajoče moštvo, v prvi vrsti samostojni kmetovalci, njih svojci in kmetijski delavci dobe žetvene dopuste na njih ustno prošnjo pri raportu ali pa vsled prošnje njih svojcev potom okrajnega glavarstva. *Samostojni kmetovalci dobe dopust le za delo na svoji kmetiji.*

Bolni vojaki, ki so že toliko okrevali, da so zmožni opravljati ali vsaj nadzirati kmetijska dela dobe tudi dopuste, če njih delo ne stavi v nevarnost zakesnitve njih popolnega okrevanja.

Vojaki, in črnovojniški delavci, ki stražijo mostove, bodo dobivali v posebno velikem številu dopuste. To velja tudi za črnovojnike in voznike, ki so najeti po vojnem dajatvenem zakonu, in ki se nahajajo v zaledju pri vojaških krdelih.

Tisto moštvo, ki straži vojne ujetnike ali ki se v bolnicah zdravi, ne dobi nobenega dopusta.

Načelno se bodo dajali dopusti le v tiste kraje, kjer prošilec dejansko kmetuje.

Doba žetvenega dopusta znaša vobče 14 dni. Če službene razmere dopuščajo, se čas za potovanje tja in nazaj ne bo v to dobo vračunal.

Za moštvo, ki je vojaško že izvežbano, se morejo dopusti raztegniti na tri tedne.

Podaljšanje teh dopustov se more dovoliti le izjemno in v nujnih slučajih. *Dopustniki dobe za čas svojega dopusta vse vojaške pristojbine.*

Občine ali posamezni posestniki morejo dobiti za vršitev kmetijskih del skupine do 20 mož pod poveljstvom kakega podčastnika za čas od dveh do treh tednov. Za take skupine je prositi potom okrajnega glavarstva pri sosednji vojaški štacijski komandi. Tudi moštvo teh skupin dobiva za čas dopusta vse vojaške pristojbine. Za njih stanovanje in prehranitev imajo skrbeti dotične občine, oziroma dotični kmetovalci. Strošek za prehranitev se jim pa povrne od podčastnika. Visokost takega povračila določi okrajno glavarstvo. Kak preostanek v denarju pri menaži dobe vojaki. Vsakemu možu in podčastniku je od delodajalca dati denarno priklado, ki je primerna dnevni mezdi dotičnega kraja.

C. in kr. vojno ministrstvo, oziroma c. kr. domobransko ministrstvo odveže na podlagi utemeljene prošnje samostojnega kmetovalca za omejen čas od vojaške službe. Tozadevne prošnje je vložiti potom okrajnega glavarstva.

Imenovani ministrstvi ste določili, da so tisti strojniki in kurjači za kmetijske stroje, ki so v vojaški službi, na razpolaganje občinam, posestnikom in lastnikom strojnih mlatilnic. Ti strojniki in kurjači gredo na dopust 20. junija t. l. v one občine, v katerih so pred vstopom k vojakom delovali, ne da bi se zanje moralo šele prositi, dovolj je, če dokažejo, da zvršujejo tak poklic. Tudi strojniki in kurjači, ki delajo v tvornicah ali v obratih na podlagi vojnega dajatvenega zakona, morejo dobiti za čas mlatve dopust, če tisti čas niso neobhodno potrebni.

Po možnosti se bo odposlalo tudi strojnike in kurjače od armade na bojnem polju v tiste občine, kjer so poprej svoj poklic zvrševali. Doba dopusta za to moštvo je določena do konci septembra t. l. Pri tehniških krdelih in zavodih neobhodno potrebni strojniki in kurjači ne dobe dopustov.

Da se pri delovanju dopustov take kmetijske strojnike in kurjače ne prezre, se je odredilo, da okrajna glavarstva pri občinah njih imena poizvedo in se dožene, če so v občini potrebni.

Kmetijski strojniki in kurjači ne dobe za čas svojega dopusta nobenih vojaških pristojbin, zato jih morajo delodajalci plačati kakor nevojaške osebe tega poklica.

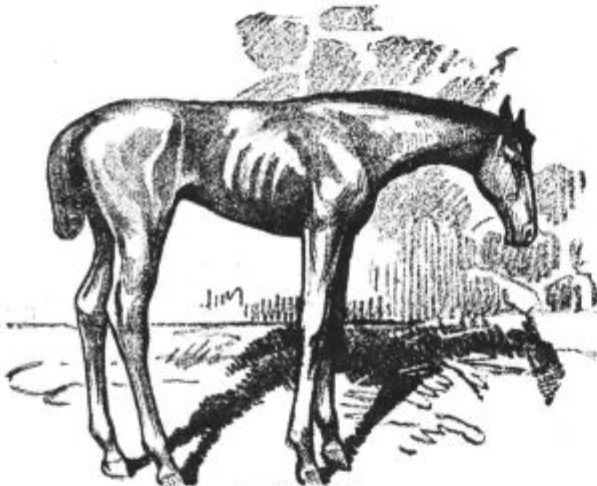
Soseda Razumnika konjereja.

17. Glistava žrebeta.

Nekaj mesecev je bilo poteklo, odkar sta se bila ono nedeljo popoldne Razumnik in Kopitar pogovarjala o pravilnem krmljenju žrebet.

Kopitar je res poskušal se kolikor mogoče natančno ravnati po Razumnikovih naročilih.

Živalim seveda spočetka nova izprememba ni bila prav nič všeč, po nekaj dneh pa so se vendarle privadile suhi krmi. V svoje veliko veselje je tudi opazil, da je tudi vsa odrasla živina postala veliko lepša in se celo ni več toliko potila. Tudi pri žrebetih se je dobri vpliv suhega krmljenja kmalu jasno pokazal.

Podoba 25.

Nekega lepega dne je pa moral Kopitar v svojo veliko žalost opaziti, da njegovi žrebeti začenjati kar vidno hujšati in vsak dan slabši postajati. Mali Tresek je bil posebno čuden. Dlaka mu je bila raskava, mršava in takorekoč brez bleska. Tudi shujšal je močno. (Glej podobo 25.). Jedel je pa vendar rad, še celo rajši kot drugo žrebe, čeravno je bilo poslednje veliko lepše videti.

Kopitarju je bilo seveda zelo hudo in večkrat se je zaraditega že razjezil.

„Gotovo je tej nepriliki samo ta preklicana izprememba krme kriva,“ se je hudoval Kopitar. „Zdi se mi, da se je to pot Razumnik pošteno urezal in menda vendarle toliko ne ve, kot mu drugi vaščanje pripisujejo.“

Zopet je zaukazal krmiti živali po stari navadi, t. j. dajati jim mokre krme.

Preteklo je zopet nekaj tednov, toda kakor je bilo videti tudi sedaj žrebeti nista postali nič boljši, čeprav je zopet krmil po starem. Nasprotno: Tresek je postal še bolj mršav in suh, pa tudi drugo žrebe je postajalo vsak dan slabše.

Kopitarju pa še posebno ni ugajalo vedenje malega Treska. Opazil je namreč, da se isti večkrat ozira

proti zadnjemu delu života, da obenem stoka in da se včasih vrže na tla ter se hoče valjati.

Taki napadi so trajali vselej le nekaj minut, ko pa so bolečine odjenjale, je zopet zobal z največjo slastjo.

Kopitar je še vedno upal, da bo vse še samoodsebe postalo dobro, česar je seveda čakal zamanj.

Sam si ni vedel pomoči, Razumnika ni hotel vprašati in istotako tudi živinozdravnika ne.

Nekega dne ga je pa zagledal Razumnik, ki je prišel mimo ter ga je vprašal: „No, Kopitar kako ti pa kaj žrebeti ob novem krmljenju uspevati? Dolgo ju že nisem videl. Morati pač že zelo lepi biti.“

Kopitar je bil v zelo veliki zadregi. Praskal se je za ušesi in ni vedel kaj in kako bi odgovoril.

Slednjič je vendar odgovoril in skušal skrivati jezo: „Izprememba v krmi žrebetom ni storila dobro. Strašno sta se izpremenili in skoraj ju ni več spoznati. Pričeli smo jim zopet dajati mokro krmo, pa tudi s to si ne moreti skoraj prav nič okrepiti.“

„Poglejva kaj jima vendar je,“ je odvrnil Razumnik ter odšel s Kopitarjem proti žrebetnemu tekališču.

Presenečen je vzkliznil: „Za božjo voljo, to vendar nista oni živali, ki sem jih zadnjič videl tako lepi, zdravi in veseli. Kakšni pa sta!“

Podoba 26.

„To imam sedaj od suhega krmljenja,“ tako je godrnjal Kopitar. „Če bo šlo tako dalje, ju niti prodati ne bom mogel. Kdo pa naj kupi taki pokveki?“

Razumnik ga je takoj posvaril rekoč: „Kopitar, tej nepriliki nisem jaz kriv, niti ne moj dobri nasvet, marveč mora biti tu vse kaj drugega.“

„Pa kaj naj bi bilo?“ je zvedavo povzel Kopitar. „Ali nisi opazil, da bi bile šle kdaj gliste od žrebet,“ ga je vprašal Razumnik.

Kopitar je nekaj časa premišljal ter dejal nato: „Da, prejšnji teden sem opazil v odpadkih Treskovih glisto, ki je bila gotovo daljša kot moj prst.“ (Glej podobo 26.)

„Potemtakem je pa lahko reči, kaj da je žrebetom,“ je odvrnil Razumnik. „Glistavi ste. Gliste spočetka niso ravno nevarne, toda vseeno je skrajni čas, da se proti temu kaj stori, ker sicer bi znal naposled vendarle izgubiti obe živalci.“

„To bi bilo strašno,“ je prestrašeno odvrnil Kopitar. „Kaj pa naj storim, da jim odpravim gliste?“

„Najbolje je pač, da greš v mesto k živinozdravniku in ga poprosiš, da ti priporoči kak odpomoček,“ mu je svetoval Razumnik.

Kopitar si ni dolgo pomišljal, marveč je ubogal Razumnika in se takoj napotil v mesto.

Živinozdravnik je Kopitarju priporočil neko sol (Tartarus eneticus), ki je izvrstno sredstvo proti glistam. Omenjeno sredstvo je pa tudi zelo strupeno, če se ga daje v prevelikih množinah, zato je treba v enakih slučajih vedno vprašati za svet, kako in v kolikih množinah naj se isto daje glistavim žrebetom. Kopitarju je bilo naročeno, da naj razdeli celo množino zdravila v dve polovici, kateri naj v dveh jutrih takole pripravi: Vsako jutro naj rastopi za dotični dan določeno polovico zdravila v čašici vroče vode, nato pa naj vse skupaj iz čašice zlije v škafo vode. Žrebetu pa ponavadi tako pripravljena pijača smrdi in jo prav nerado ali pa tudi sploh ne mara piti, zato žrebeta, ki ga mislimo zdraviti, prejšnji večer ne smemo napajati, da je drugo jutro tembolj žejno, ker potem zdravilno pijačo tem rajše pije.

Kopitar se je natančno držal živinozdravnikovih navodil, zato sta žrebeti zjutraj radi izpili zdravilo.

Resnično, učinek je bil naravnost čudovit. Tretji dan je šlo že 25 deloma živih, deloma že mrtvih glist od žrebet. Bile so po 12 do 15 cm dolge.

Četrty dan je prišel tudi Razumnik pogledat v Kopitarjev hlev. Medtem, ko se je mudil v hlevu, je šlo samo od Treska najmanj 50 glist. Tudi od drugega žrebeta jih je šlo jako veliko.

„To je pa res naravnost strašno,“ je vzkliknil Kopitar začudeno in z nekako grozo, ko je videl toliko glist. „Pod takimi pogoji se pač ni prav nič čuditi, če je ubogi Tresek začel tako upadati. Ta strašna zalega bi lahko ubogo žival popolnoma uničila.“

„Le vesel bodi Kopitar, da si še o pravem času in pravilno začel zdraviti svoji živali,“ mu je zatrjeval Razumnik. „Mislim, da se ne motim dosti, če ti rečem, da bi bile gliste v kratkem spravile žrebeti tja, kjer ni muh. Če se z zdravljenjem predolgo odlašajo, potem je odpravljanje glist dostikrat precej sitno in ne brez nevarnosti. Dostikrat se tudi zgodi, da gliste prederejo čreva in tako pridejo v trebušno duplino, vsled česar potem povzročijo vnetje trebušne mrenice.“

„Res sem prav zelo vesel, ker sem poslušal tvoj svet,“ je veselo zatrjeval Kopitar. „Sedaj pa tudi popolnoma uvidim, kaj je bilo mojim žrebetom in nikakor več ne zvrčam krivde na začeto suho krmljenje.“

„Zaradi neškodljivosti suhega krmljenja si pač lahko popolnoma brez skrbi,“ mu je pojasnjeval Razumnik. „Le krmi še naprej tako, kot sem ti priporočal, pa boš videl, da se živalci v nekaj mesecih popolnoma popravijo. Ovsu seveda tudi ne sme primanjkovati. Dobro bo tudi, če zdravljenje čez tri tedne zopet ponoviš. Če je namreč ostala še kaka glista v kateri izmed živalic, se bo nesramna zalega zopet razmnožila in stara nesreča je zopet tukaj.“

Kopitar se je natančno ravnal po Razumnikovih nasvetih in je čez tri tedne res zopet ponovil zdravljenje.

To pot pa zdravilo že skoraj več ni imelo prilike, da bi delovalo, kajti od enega žrebeta ni šla nobena glista več, od Treska pa samo dve mrtvi, vendar je bila previdnost dobra in utemeljena.

Žrebeta je zopet začel krmiti le s suho krmo in z ovsom tudi ni varčeval.

Nekaj tednov je poteklo in živalci sta se prav primerno popravili. V rasti sta sicer res nekoliko zaostali, vendar je upal Kopitar, da se bo dalo tudi to s primernim krmljenjem in oskrbovanjem popolnoma izenačiti in popraviti. V njegovem upanju ga je potrdil tudi Razumnik, ki mu je rekel, da se prestana bolezen

žrebetoma v doglednem času ne bo prav nič poznala, če bo pametno in pravilno krmlil svoji živalci. J.

Poziv

k nabiranju in pridelovanju zdravilnih rastlin.

Svetovna vojska je prizadela kupčiji in prometu z zdravilnimi sredstvi in dišavami kakortudi njihovemu uporabljanju silno hud udarec.

Ker so zaprta nekatera trgovinska pota in se je stem preprečilo privoz sirovih rastlinskih produktov, iz katerih se napravljajo zdravilne preparate, so cene mnogih zdravilnih pripomočkov silno poskočile.

Poleg tega je pa zavladovalo veliko pomanjkanje nekaterih važnih rastlinskih dišav.

Da smo zadostno preskrbljeni z zdravilnimi sredstvi, je velikega pomena in ker se razen tega vedno bolj in bolj povprašuje po gotovih, neizogibno potrebnih rastlinskih dišavah, se čuti potreba, da poskušamo po možnosti nadomestiti tuje dišave, katerih začasno pogrešamo, z enako učinkujočimi produkti iz domačega rastlinstva. Zato je potrebno, da gojimo v večjem obsegu kot dozdaj domače ali tuje potrebne zdravilne in uporabne rastline.

Ti razlogi so napotili podpisani odbor:

1. Da opozori vse one ljudi, kateri so se že pečali z nabiranjem zdravilnih rastlin, ali kateri se hočejo stem pečati, na to pri gotovi zvedenosti dobičkonosno delo.

Pri tem delu se lahko uspešno uporabljajo otroci in starejši ljudje, če se jih je o tem primerno poučilo.

Poudariti se pa mora, da se doseže samo z dobro kvaliteto nabranih dišečih rastlin primerno ceno in da se mora če mogoče prej, ko se začne nabirati, priskrbeti odjemalcev.

Umevno je, da je uspeh zagotovljen le pod tem pogojem, če nabiralec natančno pozna ne samo rastline, ktere hoče nabirati, in njih dele, temveč je potrebno, da se priučijo veljavnih pravil in izkušenj o nabiranju, sušenju in nadaljnjem ravnanju z dišečimi rastlinami (drogami).

Letos naj se nabira v prvi vrsti sledeče:

Althaea officinalis, liste navadnega sleza;

Arctostaphylos officinalis, liste gornika (medvedjega ušesa);

Artemesia absinthium, zelišče pravega pelina;

Aspidium Filixmas, korenine glistne podlesnice;

Atropa belladonna, volčje črešnje (norica, paskvica);

Colchicum autumnale, gomolje jesenskega podleska;

Convallaria majalis, zelenje (zelišče) šmarnice ali jurjevce;

Datura Stramonium, liste navadnega kristavca ali svinjske dušice;

Digitalis purpurea, liste rdečega naprstca ali naprstnika;

Equisetum arvense, njivno preslico;

Erythraea centaurium, zelenje (zelišče) svedreca (zlatega grmička, tavžentrože);

Hermaria hirsuta in *H. glabra*, kosmati in gladki kilovnik;

Hyoscyamus niger, liste črnega zobnika ali blena;

Matricaria Chamomilla, pravo kamilico;

Ononis spinosa, korenine trnatega gladeža;

Plantago major, veliki trpotec ali pripotec;

Polygala amara, zelenje (zelišče) ramšelje ali grebenuše;

Rhamnus Frangula, skorjo (lubad) navadne krhlike;
Sambucus nigra, cvet in jagode črnega bezga;
Secale cornutum, ržene rozičke;
Taraxacum officinale, korenine navadnega regrata;
Tilia grandifolia in T. parvifolia, cvet lipe;
Triticum repens, Rad. Graminis, korenine plazeče

pirnice;

Verbascum, velevetni lučnik ali papeževo svečo.

Končno lahko koristi tudi nabiranje želoda, brestovega semena, (iz kterega se napravlja olje), divjega kostanja itd.

2. Da opozori poljedelce in vrtnarje, kateri se začasno bavijo z gojenjem zdravilnih rastlin, in one, ki hočejo v to svrhu porabiti prostore, katerih dozda niso uporabili za pridelovanje zelenjadi in okopavine in so za to manj pripravni (n. pr. zapuščeni vinogradi) da obrnejo primerno letnemu času posebno pozornost na gojenje sledečih rastlin:

Aconitium Napellus, Althaea officinalis, Artemisia Absinthium, Chrysanthemum cinerariaefolium, Digitalis purpurea, Gentiana lutea, Herniaria, Melissa officinalis, Mentha piperita, Mentha canadensis, Rbeum, Salvia officinalis, Saponaria officinalis, Valeriana officinalis, Verbascum in nadalje oljnatih semen (n. pr. solnčnice).

Tudi v poznejših letih se bode gojenje zdravilnih rastlin tam dobro izplačalo, koder so v to ugodni predpogoji in se je pravočasno priskrbelo odjemalce za te produkte.

Ker je pri gojenju zdravilnih rastlin treba precejšnjih izkušenj, se priporoča, da vsakdo začne gojiti v majhnem obsegu in se prej o posebnostih te kulturne panoge pouči; kajti drugače stvar lahko spodleti.

Podpisani odbor daje rad interesentom navodila za poskuse in druga pojasnila o nabiranju, ravnanju in možnosti prodaje posameznih rastlinskih dišav.

Semena in sajenke zdravilnih rastlin se lahko dobé, v kolikor zaloga pripušča pri odboru.

Pismena vprašanja in obvestila naj se pošiljajo komiteju pod spodaj navedenim naslovom, ustna pojasnila daje informacijski urad komiteja, Dunaj II., Schützelstrasse 71, (Telefon 2326), koder se tudi lahko opazuje izpostavljene drogijske vzorce in zbirke.

Kdor si hoče ogledati poskusna polja za gojenje zdravilnih rastlin v Korneuburgu, mora prej to naznati odboru.

Dunaj, v pomladi 1915.

Odbor za pospeševanje gojenja zdravilnih rastlin v Avstriji.

Dunaj III., Trunnarjeva cesta 3.

Predsednik:

Dafert I. r.

Paša in krma po tujih gozdih.

C. kr. deželna vlada je zvedela, da menijo kmetovalci po nekterih krajih v deželi, da smejo letos neomejeno pasti po tujih gozdih ne glede na to, če imajo pašno pravico ali če je pašna gozdnopolicijsko dovoljena. Tudi člani žetvenih komisij so baje izrazili to mnenje in večinoma nameravajo pomagati živinorejcem (kočarjem), ki nimajo nič ali le malo posestva, do paše po tujih gozdih.

Očitno je, da se krivo tolmači naredba kmetijskega ministrstva z dne 6. maja t. l., drž. zak. št. 111., o zagotovitvi krme in paše v l. 1915., ki se nanaša na krmo ali pašo po travnikih, pašnikih in planinah, ne pa na gozde.

Opozarjamo, da je gorenje mnenje napačno in da se tuji gozdi, če ne obstoje na njih posebne pašne pravice, ne smejo brez dovoljenja gozdnega posestnika, uporabljati za dobivanje krme ali za pašo živine. Povdarjamo tudi, da ministrska naredba z dne 6. maja t. l., drž. zak. št. 111., ni nameravala niti izpremeniti pravnih razmer v gozdih niti razveljaviti obstoječih oblastvenih pašnih prepovedi za določene gozdove.

Škropljenje trt.

Prišel je čas, ko je treba trte v prvič škropiti proti peronospori ali paležu. Tega dela naj nihče ne zamudi, ker zna sicer bolezen v sedanjem mokrem vremenu trto hitro napasti.

Za prvo škropljenje jemljemo enoodstotno galično-apneno zmes (na 100 l vode 1 kg modre galice in 1 kg neugašenega ali živega apna), ali enoodstotno Martinijevo zmes (na 100 l vode 1/2 kg modre galice, 1/2 kg galuna in 65 kg živega apna), ali enoodstotno raztopino tenaksa (1 kg tenaksa na 100 l vode brez apna), ali pa 1 1/2 do 2 odstotno perocidovo-apneno zmes (na 100 l vode 1 1/2 do 2 kg perocida in 30 kg živega apna). Neugašeno apno se najprej z 2—3 l vode ugasi in potem vsaj v 20 l vode dobro razmeša v redek apnen belež (apneno mleko).

V ostalih 80 l vode se že poprej namoči in raztopi galica, oziroma galica in galun ali perocid. Obe raztopini se na to zlijete skupaj in se zmes dobro premeša. Pri napravi perocidovo-apnene zmesi je vselej treba izliti perocidovo raztopino v apnen belež, ne pa narobe. Nato se še z reagenčnim popirjem preskusi, ali se je vzelo dovolj apna. Če se pomoči v zmes košček belega fenoltaleinovega popirja, mora postati rdeč. Če ostane popir bel, se je vzelo premalo apna in se ga torej mora še dodati.

Kdor jemlje namesto neugašenega apna že ugašeno, ga mora vzeti na težo dva- do trikrat več, ker je ugašeno apno težje kot suho, živo apno.

Deset do 14 dni po prvem škropljenju, torej tik pred cvetenjem, se škrepe trte v drugič in tri do štiri tedne po drugem škropljenju v tretjič. Za drugo in tretje škropljenje je vzeti za polovico močnejše raztopine kot v prvič. Pri vsakem škropljenju je treba tudi grozdje temeljito poškopiti.

Novomesto, 1. junija 1915.

B. Skalický.

Počrnenje vina.

Počrnenje vina je pri nas zelo razširjena vinska napaka. Ljudje jo radi zamenjavajo z rjavenjem vina, toda črnenje vina se od rjavenja bistveno razlikuje.

Rjavenje vina in mošta povzročajo kvasi, ki okisajo raztopljive brezbarvne vinske sestavine, da postajajo rjave in neraztopne. Vino na zraku potemni, pozneje pa porjavi; poleg tega se navadno zgosti ter izloča rjav kalez.

Počrnenje vina je pa nekaj povsem drugega in nastopi, če se v vinu železov oksid kemično spaja s čreslovino v črnilo ali tinto, ki se deloma poseda na dno.

Barva počrnelega vina je črnkasta, vijolčasto-črnkasta ali pa čisto črna; stopnja počrnelosti je v zvezi z množino nastalega črnila.

V kozarcu počrni vino, če mu prilijemo večjo množino kisle vode, v kateri so raztopljene razne že-

leznete soli; te delajo s čreslovino v vinu črno usedlino, ki da vinu značilno črnkasto barvo. Rdeče vino ali črnina, ki ima vsled dlje časa trajajočega kipeja na tropu več čreslovine, počrni močnejše od belega, ki je nima toliko.

Vino počrni s slatino tem hitreje, čim bolj alkalna (lugasta) je in pa čim več je dolijemo. To pa zato, ker vežejo lugaste spojine kislino, ki prosta črno usedlino razkrajja. Če dolijemo počrneli zmesi kisle vode in vina več kislega vina, črna barva zmesi zopet večinoma ali pa docela izgine.

Vino počrni le tedaj, če je v njem raztopljeno železo v obliki železnatega okisa ali železnate soli, in sicer tem rajše, čim več čreslovine in čim manj kisline je v njem. Tudi zračni kisik pospešuje črnenje.

Zato je mlado vino koj po kipeju, čeprav je v njem železo, pred prvim pretakanjem še svetlo; železo je namreč v njem še v taki obliki, ki ne daje s čreslovino črne spojine.

Ko pa vino pretočimo, se navzame zračnega kisika, železo v njem raztopljeno se pretvori v železnati okis, ki dela s čreslovino vezan črnilo. Vino mora torej po pretakanju kmalo počrneti.

Razen tega pa počrni vino v sledečih slučajih:

1. Če se železo v njem preveč pomnoži, n. pr. v sodu, ako je v dotiki z zarjavlim železom.

2. Če se preveč pomnoži čreslovina, kar se zgodi, če primešamo čreslovine vinu z bolj zagatnim (trpkim) okusom, ali pa če leži vino v novi leseni posodi itd.

3. Če zmanjšamo množino kisline v vinu, to je če mešamo kislo vino z manj kislim, če vino razkisamo z ogljikovo-kislim apnom, če hoče vino zavreti ali pa če je močno kanasto. (Kan in druge glivice razkrajajo vinske kisline.)

4. Če se okisa železnati podkis v vinu (oksidul) v železnati okis (oksid), kar se godi pri pretakanju mladih vin.

Vsako vino, ki črni, mora torej imeti v sebi železo.

Najbolj pogosto pride železo v vino, če se rabi ob trgatvi ali v kleti železno orodje, ali pa če sega v sod kak žebelj, vijak tako, da je v dotiki z vinom ali moštom, zlasti če je železo zarjavelo, ker železna rja, zveza železa s kisikom, se v vinu veliko laže topi kakor železo samo.

Če železo ni rjasto, se prevleče, če pride v dotiko s čreslovino, s tenko plastjo črnila, ki brani nadaljne okisovanje, posebno če z njo ni dolgo v dotiki*), dočim se rja v vinu hitro raztopi, ostane v njem ter povzroča črnenje.

Tam, kjer bi moralo biti železo v stalni dotiki z vinom pa ga ni mogoče vedno snažiti, ga zamaži ali zalij s parafinom, ki je sicer še malo znan, pa izvrsten kletarski pripomoček.

Parafin je bela, vosku podobna tvarina brez duha in brez okusa, ki se ne topi niti v vodi, niti v alkoholu ali vinskem cvetu in torej ne more dati vinu nikakega duha ali okusa. (Iz manj čistega parafina se delajo tudi sveče.)

Če se parafin segreje, postane tekoč in se da prelivati, mazati, dokler se zopet ne strdi.

Predmet, kterega hočemo namazati s parafinom n. pr. vratica, ki imajo na notranji strani vdolbljen vijak, dobro osušimo, nekoliko segrejemo, nato pa zalijemo vijak z vročim parafinom.

*) N. pr. na nožu, s katerim si lupil jabolko.

Raba smole, loja ali celo katrana ni umestna, ker more od teh snovi dobiti vino kak slab duh ali okus; to se zlasti rado pripeti pri močnih finih vinih.

Ker ima vsak rastlinski sok v sebi nekaj raztopljenih železnatih soli, pride železo tudi naravnim potom v vino. Toda navadno ga je tako malo, da nima učinka.

Več železa more priti v vino, če je grozdje blatno, posebno od temnordeče ali rumenkastorjave na železu bogate zemlje, kakršne je v kranjskih vinogradih obilo.

Če je vkljub snažnemu in skrbnemu ravnanju z vinom prišlo vanj toliko železa, da vino vsled tega črni, je treba črnilo spraviti umetnim potom iz vina. To se naredi takole:

Vino se predvsem pretoči, pa tako, da pride močno z zrakom v dotiko.

Najbolje je, če se pretaka skozi nalašč zato napravljeno cedilo, pritrjeno na pipo.

Zrak napravi, da se vse železne snovi v vinu hitro okisajo, vino močno počrni, posebno če mu dodamo 8—10 g tanina na hl, kar je treba pri bolj mehkih vinih, t. j. pri takih, ki niso dolgo ali prav nič kipela na tropinah.

Kakih 8—10 dni nato pa čistimo vino z želatino; te se vzame za kaka 2 g več kakor tanina, torej 10 do 12 g na 1 hl.

Stehtana želatina se 24 do 36 ur namaka v mrzli vodi; mrzlo vodo odlij, ter prilij gorko, in tako dolgo mešaj, da se želatina popolnoma raztopi.

Nato napravi v škafu s snažno brezovo metlico gosto peno (sneg), ter mu dolivaj med vednim mešanjem in stepanjem za čiščenje namenjeno vino.

Ko je čistilo temeljito prelito in stepeno, ga vlij v sod, kjer ga z ostalim vinom dobro premešaj; sod napolni do vrha in ga zabij.

Po čiščenju telci prvi čas s kladivom večkrat po nekoliko na doge, da se jih ne prijema čistilo. Čez kakih 14 dni se čistilo usede na dno, z njim pa tudi vse črnilo.

Očiščeno vino pretoči v snažen, poprej nekoliko zažveplan sod.

Vinu, ki ima malo kisline, dodaj pri ti priliki bolj kislega vina, ali pa, če tega ni, na vsak hektoliter 100 g vinske kisline.

Če se vino po prvem čiščenju ne zboljša, je treba čiščenje ponavljati.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priložena 1 K. znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 78. Sčim se odpravijo na repi bolhe, ki mi vsako leto skoraj popolnoma uničijo mlade rastline takoj, ko pridejo iz zemlje? (M. D. v L.)

Odgovor: Na vseh vrstah rastlin iz razreda križnic, med ktere se šteje tudi repa, delajo škodo zlasti na mladih rastlinah prav majhni broščeci, ki jih je več vrst in jih imenujemo bolhače. Najbolj je razširjen in škodljiv zeljski bolhač (*Haltica oleracea*). Ta bolhač brčkone tudi najbolj uničuje Vašo repo. Zatiranje vseh vrst bolhačev je enako.

Kot domače sredstvo proti bolhačem velja posipanje mladih rastlin po kakem dežju ali zjutraj ob rosi s suhim cestnim prahom. Če ni dežja ali rose je rastline poprej poškopiti. Drugo domače sredstvo je škropljenje rastlin s pelinovo vodo zjutraj ali zvečer. Pelinova voda se naredi, če se dene v kake 50 litrov vrele vode dobro pest pelina in se ga pusti 12 ur v njej namakati. Ta sredstva semtertja pomagajo, toda uspeh ni zanesljiv. Boljše sredstvo je rjivo, na kateri je mlada repa, na dan vsaj po dvakrat prevlačevati z deščico, ki je na gorenji strani namazana s katranom. Vznesirjeni bolhavi skačejo in padajo na katran, kjer vsled njegove lepljivosti obliče in poginejo. Najboljše in najzanesljivejše sredstvo proti bolhačem je škropljenje rastlin z raztopino od arzerovega kislega bakra, ki je zeleno barvilo in ki se dobi v drogerijah pod imenom švajnfurtsko zelenilo. To barvilo je silno strupeno, zato je pri porabi potrebna velika previdnost in je paziti, da ne pride kaka žival do mlade poškopljene repe. 50 gramov švajnfurtskega zelenila se dobro pomeša v 100 litrih vode in se končno pridene nekoliko apnenega beleža, ker drugače raztopina lahko rastline oškoduje. Na 100 litrov raztopine je dodati 4 do 5 litrov apnenega beleža, ki se naredi, če se v tej množini vode ngasi 50 do 60 gramov živega apna. Pri porabi je tukaj popisano zmes pridno mešati.

Vprašanje 79. V bližini sosedovega sveta imam čebelnjak, zato se semtertja pripeti, da se kak roj mojih čebel vsede na sosedovo drevje. Sosed mi pa zabranjuje na njegovem svetu spravljati roj in zahteva za spravljanje roja 2 K plačila. Ali je sosed upravičen zabraniti spravljanje mojih rojev in ali sem zavezan mu zato kaj plačati, če stopim na njegov svet? (J. Ž. v L.)

Odgovor: Čebelni roji so isto, kar so domače živali in če uidejo na tuj svet, jih ima lastnik pravico tamkaj zasledovati ter je dolžan vsled zasledovanja na tujem svetu povzročeno škodo povrniti. Če čebelnega roja v dveh dneh ne pospravite, postane last dotičnega, na čegaver svetu se je vsedel. Vaš sosed torej nima pravice Vam braniti Vaš roj na njegovem posestvu v teku dveh dni pospraviti in ste le dolžni mu povrniti škodo, če jo sploh naredite.

Vprašanje 80. Na moji senožeti, ki je zaraščena s smrekami je polh smrekam tako ljubje objedel, da so se popolnoma posušile. Ker se bojim nadaljne škode vprašam kako je polha zatreti? (J. R. v L.)

Odgovor: Polha ni težko zatreti, ker se silno rad ujame v primerne pasti, ki jih pri Vas na Notranjskem dobro poznajo. Sicer pa ne verjamemo, da bi bil polh Vaše smreke obglodal, kajti on se preživlja navadno le z želodcem, z žilrom, s sadjem, z jajci in mladici majhnih gozdnih ptic in se le v sili loti prav mladega bukovega drevja. Bržkone je kak drug škodljivec Vaše smreke obglodal in Vam priporočimo obrniti se do ondotnega okrajnega gozdarja, ki bo najbolj vedel dognati pravega škodljivca.

Vprašanje 81. Čegavi so jelenovi rogovi, ki se najdejo na lastnem svetu v gozdu, ali so od lastnika sveta ali od najemnika lovišča, kajti zadnji jih od mene zahteva, dasi sem jih sam najdel na svojem svetu? (J. I. v V.)

Odgovor: Rogovi divjačine, ki imajo neko denarno vrednost, so prirastek divjačine in če odpadejo so last najemnika lovišča. Vi ste torej zavezani najdene rogove izročiti najemniku lovišča in imate pravico zahtevati primerno najdenino.

Vprašanje 82. Poleg svojega gozda, ki sem ga nedavno kupil, je tudi nekaj pašnika, ki je reliko zaraščen s smrekami in sedaj sem jaz ta pašnik pogozdil. Na tem pašniku je moj sosed vedno pasel, kar sem mu pa sedaj prepovedal, ker sem vso parcelo pogozdil. Kako naj proti sosedu postopam, da mu zabranim pašo na pogozdenem pašniku? (J. G. v Š.)

Odgovor: Če je dotična parcela v katastru vpisana za pašnik in ima Vaš sosed na njej služnostno pravico do paše, potem Vi pašnika ne smete pogozditi, ker stem kratite njegovo pravico.

Vprašanje 83. Ali je kajnit dobro gnojilo za ajdo in ali bi bilo prav, če bi se obenem gnojilo tudi s kalijevo soljo ali pa s hlevskim gnojem? (M. L. v N.)

Odgovor: Kalijeva sol je ravnotako kalijevo gnojilo kakor kajnit. Kalijeva sol je le očiščen kajnit, ki ima v sebi približno trikrat toliko kalija kakor kajnit in prav malo klorovih spojin, katerih ima kajnit veliko. Klorove spojine so za nekatere rastline in tudi za ajdo naravnost strupene in zato Vas odločno svarimo ajdi gnojiti s kajnitom. Še kalijeva sol ni dovolj čista in ni dobra za gnojenje ajdi tik pred setvijo, ampak naj se rabi za gnojenje tisti rastlini, t. j. žitu, ki rase pred ajdo. Najbolje je, če se seje ajda na dobro zagnojen svet in se ji pognoji samo s kakim fosfatnim gnojilom, ki povzroči nastavo obilnega zrnja, seveda, če tega vremenske ra mere ne preprečijo. V letošnjih razmerah je na razpolaganje samo kostna moka kot fosfatno gnojilo. Gnojenje s hlevskim gnojem strniščni ajdi je seveda samonasebi dobro, a ima to slabo stran, da ajda silno bujao rase, pozno cvete in zori, vsled česar je večja nevarnost, da jo slana vzame.

Kmetijske novice.

Živinorejska zveza za kamniški politični okraj na Homcu tem potom ponovno opozarja svoje člane kakor tudi druge živinorejce, da priglasijo živico v planinsko pašo na Križko planino. Živina se žene na planino dne 24. junija zjutraj zgodaj. Pot je zaznamovana s plavo barvo, na kar naj vsak pazi, ker Zveza ni odgovorna za škodo, ki bi jo povzročila živina, ko se žene na planino. Žene se skozi Tunjice ali skozi Stahovico. Plačati je od goveda z malim zobom po 13 K, od goveda z velikim zobom pa po 15 K. Od žrebet je plačati po 25 K, od kobile z žrebetom pa po 40 K. Od ovce je plačati po 2 K, do tri tedne staro jagnje gre z ovco, od starejših jagnet se pa plača po 2 K. Pašalina se bo pobirala na plani, in sicer polovico, ko se na planino prižene, polovico pa, ko se dobi vzame. Živina se tudi zavaruje proti strelji, plačati je po 28 vin. od 100 K zavarovane vrednosti živali. Sprejme se še 30 glav živine. Načelnštvo.

Živinorejska zadruga na Homcu sprejme na združni pašnik v Šmarci 20 glav lepih, mladih pingavskih telic, ki morajo biti zdrave in dobro razvite. Privajene morajo biti popolnoma na svežo krmo, če le mogoče že nekoliko tudi na pašo. Sprejmejo se dne 24. junija, ko bodo te, ki so sedaj na pašniku, odšle na planino. Paša bo trajala 4 mesece. Plačati je od telice, ki ne tehta še 200 kg po 18 vin. na dan, od telice, ki tehta 200 kg in čez, je plačati po 24 vin. na dan. Telice se sprejemajo v starosti od pol do poldrugega leta. Biki nad eno leto stari se ne sprejmejo. Živinorejci, kateri nimate doma primernih pašnikov, poslužite se tega pašnika in priglasite svojo mlado živino na naslov: Živinorejska zadruga na Homcu, pošta Radomlje.

Dobavljanje drevesnega lubja za čreslo. Dodatno k—obvestilu glede dobavljanja drevesnega lubja za čreslo, ki smo je natisnili na 68. strani v 8. številki „Kmetovalec“, imamo povedati, da c. kr. kmetijsko ministrstvo in podrejene mu politične oblasti glede odjemanja lubja dobaviteljem ne morejo dati nikakih zagotovil. Lastniki gozdov, oziroma dotični, ki napravljajo lubje za čreslo se imajo sami obrniti do izdelovalcev čresla in usnja. Pojasnila bi se dobila morda tudi pri akcijski družbi: Centrala za koče in usnje na Danaju I., Aspernplatz št. 4., ali pa pri trgovski in obrtni zbornici. Š.

Družbene vesti.

* Glede odpošiljanja naročenih kmetijskih potrebščin pojavile so se težkoče, ker železnice začasno ne sprejemajo nabenega blaga. Vse naročbe pa družba redno in po vrsti zabeleži in jih bo zvršila, ko nastopijo zopet redne razmere. Kdor kakega naročenega blaga pozneje ne bi več rabil, naj to družbi sporoči, da naročilo pravočasno razveljavi. Kdor utegne, naj pa sam z vozom pride v Ljubljano k družbi na Turjaški trg šte. 3 po gnojila in krmila ter druge kmetijske potrebščine, ki jih v naslednjem objavimo:

Diamant se dobi v pločevinastih ročkah po 8 kg, ki stanejo po 13 K, po 4 1/2 kg, ki stanejo po 8 K, dobe se pa sedaj tudi manjše ročke po 1 kg, ki stanejo 2 K (brez poštnine.) Opazujemo na spis „Diamant, dober pripomoček pri peki“ v peti šte. letošnjega „Kmetovalca“.

Za vinogradnike in vinske trgovce ima družba v zalogi sledeči novi dve kletarski potrebščini: 1. Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 6 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. Kg eponita stane 5 K brez poštnine in zavoja. Množine eponita po 10 kg se pošilja za 60 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

* Trtne škropilnice ima družba tudi letos v zalogi, in sicer dve vrsti: navadne škropilnica „Korona“ po K 28— in škropilnice novejšje sestave „Hero“ po K 44— komad z zabojem vred. Slednje imajo tlačilno in brizgalno napravo, ki se izsnema, so močnejše in vsestransko priporočene. Družba si je nabavila tudi nekterih potrebščin k škropilnicam, ker jih morajo posestniki starih škropilnic večkrat nadomestiti. Nova škropilnica je draga, dočim se da majhna napaka često popraviti z nadomeščanjem kakega dela. Razpršilnike, ki se lahko rabijo za oba stroja, nadomešča družba po 90 h, igla stane 16 h. Dvojni razpršilniki stanejo po K 280. Nova iznajdba je mrežna cevka, ki se lahko rabi pri vsaki razpršilni cevki, ne da bi bilo treba pri razpršilni cevki ali na razpršilniku kaj izpremeniti. Z mrežno cevko opremljena razpršilna cev lahko mnogo ur nemoteno deluje, ker se zamaženje dolgo zabranjuje. Komad stane 2 kroni 20 h. Kolenca so po 1 K 20 h. Gumijeve plošče so po K 140, ventilni gumi stane 12 h, kroglice so po 20 h.

Žveplalniki. V zalogi bo nekaj komadov nahrbtnih žveplalnikov „Prinz I“ po 30 kron in nekaj ročnih žveplalnikov po 10 kron komad.

* Umetna gnojila:

Kalijevo sol po K 1360 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 7 K. Kdor gnoji travnike s kostno moko ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Na oral je računati 200 kg kostne moke in 100 kg kalijeve soli.

Kajnit po 6 K 50 h 100 kg.

Kostno moko po 17 K 100 kg z vrečo vred. Kostno moko je rabiti v zvezi s kalijevo soljo ali s kajnitom.

Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10% v vodi raztopne fosforove kisline, 10% žveplenokislega kalija in 4% amonjovega dušika, oddaja družba po 24 K 100 kg z vrečo vred.

Klajno apno, 38—42%, precipitirano (ne žgano) blago, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg po

26 h. V manjših množinah pa po 28 h kg. Za manjše pošiljatve na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja.

Sezamsve tropine. Družba je ugodno kupila večje množine najfineje zmetih sezamovih tropin in jih oddaja po K 50— 100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo v vrečah po 100 kg. Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin, ker oljnatih tropin v doglednem času sploh ne bo več dobiti.

Orehove tropine po K 50— 100 kg.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe za l. 1914.

(Dalje.)

V družbeni pisarni, ki jo vodi družbeni ravnatelj, je sodeloval poleg njega še drugi ravnatelj, živinorejski nadzornik, tajniški pristav, pisarničar, knjigovodja, štiri uradniki, skladiščni uradnik in dva služabnika, ki sta pomagala tudi v skladišču. Drugi družbeni ravnatelj g. Frančišek Stupar je dobil lani 1. junija zaradi bolezni polletni dopust in ker se njegovo zdravje ni zboljšalo, je bil meseca decembra stalno vpokojen. Vrhutega so bili trije družbeni uslužbenci mobilizirani in ravnotako tudi ravnatelj ter podkovski mojster podkovske šole.

Ker delovanje c. kr. kmetijske družbe obstoji v vsestranskem pospeševanju kmetijstva in ker je smer temu početju nekako predpisana in je kakovost in intenzivnost predvsem zavisna od tozadevnih podpor iz javnih zakladov, zato je bilo delovanje glavnega odbora v temu letu vsaj do meseca avgusta enako kakor poprej, bilo je celo intenzivnejše, a po izbruhu vojne se je moralo znatno utesniti, ker so prenehale skoraj vse državne in deželne podpore v prosep kmetijstva.

O družbenih zavodih in podjetjih mi je čast naslednje poročati:

1. Družbena podkovska šola je sedaj dogovorno s c. kr. kmetijskim ministrom popolnoma preurejena ter je v zvezi z javno živinozdravnico. Šola in živinozdravnico vodi ravnatelj, ki je diplomiran živinozdravnik, poleg njega je nastavljen podkovski mojster. Vsako leto se vršita dva polletna podkovska tečaja in učenci, ki stanujejo v šoli, dobivajo večinoma vsi državne ali deželne štipendije, če so pristojni na Kranjsko, dočim se morajo učenci iz drugih kronovin šolati na svoje stroške. Prvi polletni tečaj, ki traja od novega leta do konci meseca junija, se je v redu vršil, dočim se je moral drugi polletni tečaj, ki se je pričel 1. julija, meseca avgusta zaključiti, ker sta bila poklicana k vojakom vodja in podkovski mojster šole ter tudi skoraj vsi učenci. Podkovanje konj se je pa vendarle vršilo naprej in se tudi sedaj vrši pod nadzorstvom živinozdravnika, ki ga je družba v to svrhu pridobila, in sicer s pomočjo najetih kovaških pomočnikov. To nadaljevanje podkovske obrti je bilo zaradi kmetovalcev neobhodno potrebno, kajti v Ljubljani kakor v okolici je nastalo vsled mobilizacije veliko pomanjkanje kovačev. Istotako skrbi glavni odbor v živinozdravnici za prepotrebno ambulatorijsko zdravljenje živali ter je v to svrhu pridobil štabnega živinozdravnika v pokoj g. Mihaela Knafliča, ki je bil pa 24. 3. aprila t. l. tudi vpoklican za 2 meseca v prezenčno vojaško službo in je glavni odbor za ta čas pridobil drugega živinozdravnika domačina, ki slušbuje v Ljubljani kot črnovojnik. Sporočim tudi, da je kmetijska družba dala svojo moderno urejeno kovačnico na razpolaganje vojaški oblasti za podkovanje konj in izdelovanja podkev ter se s hvaležnostjo mora omenjati, da so vojaški kovači prav močno pomagali v takratni zadregi pri podkovanju konj civilnega prebivalstva. Ker je bilo v kovačnici silno veliko dela, ki ga v kratkih zimskih dneh ni bilo mogoče pri dnevni svetlobi zvršiti, je družba v vse prostore kovačnice vpeljala električno razsvetljavo, ki je na podkovnem prostoru tako močna, da se konji tudi lahko ponoči podkujejo. To bi se itak prej ali slej moralo zgoditi, kajti v zimskem času se pripeljejo konji pozno popoldne ali na večer po dovršenem delu šole k podkovanju in je bila doslej velika neprilika, ker se je moralo kovanje vršiti pri popolnoma nezadostni in poleglega tudi nerodni razsvetljavi. (Dalje sledi.)